

Gastarbajteri u fokusu znanosti

Fakultet hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu i Hrvatsko katoličko sveučilište organizirali su prvu međunarodnu znanstveno-stručnu konferenciju „Gastarbajterska iseljenička poema – od stvarnosti do romantizma“. Skup se održava na Znanstveno-učilišnom kampusu Borongaj 19. i 20. listopada 2020. uz potporu i pokroviteljstvo Ministarstva znanosti i obrazovanje te Zaklade Konrad Adenauer.

Prva je to konferencija takve tematike u Hrvatskoj i širem regionalnom okruženju, a glavni joj je cilj okupiti znanstvenike i stručnjake koji će različitim pristupima doprinijeti razumijevanju gastarbajterske problematike.

Na početku konferencije sudionike je pozdravio dekan Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu prof. dr. sc. Pavo Barišić. Zahvalio je svima koji su dali svoj doprinos u održavanju ovoga jedinstvenoga skupa s izazovnom i nedovoljno istraženom temom.

- Gastarbajterska poema nije samo puki egzodus. Gostujući radnici nisu ni gosti niti su puki radnici, kako im je neprilično skovano ime. To su ljudi sa svojim bremenitim sudbinama i ispunjenim životima koji iz zavičaja odlaze, ali se i vraćaju. O polustoljetnoj gastarbajterskoj epopeji, koja ima višestruko značenje, rječito govori izreka znamenitoga švicarskoga književnika i filozofa Maxa Frischa: „Pozivali smo radnike, a došli su nam ljudi.“ Ta izreka svjedoči o egzistencijalnim dramama naših ljudi, gostujućih radnika, koje su se odvijale u zemljama primateljicama, ponajviše Njemačkoj, Austriji i Švicarskoj. No u Hrvatskoj bismo taj ironični aforizam mogli parafrazirati izrekom: „Slali smo radnike, a otišli su nam ljudi.“ - rekao je dekan prof. dr. sc. Barišić.

Hrvatski su iseljenički valovi tijekom cijeloga 20. te u prva dva desetljeća 21. stoljeća, u odnosu na druga zbivanja tijekom navedenoga razdoblja, bili uglavnom zaboravljena tema. Nije održan ni jedan znanstveni skup o iseljeničkim posebnostima tzv. „gastarbajterske ere“ 60-ih godina prošloga stoljeća, niti su znanstveno i stručno rasvijetljeni uzroci i posljedice iseljavanja na hrvatski gospodarski, prostorni, društveni, demografski i sveukupni razvoj.

Rektor Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta prof. dr. sc. Željko Tanjić osvrnuo se na značajnu ulogu crkve u gastarbajterskoj poemi. Naglasio je da su crkva i crkvene misije imale ključno značenje za očuvanje hrvatskoga identiteta, vjere i kulture gastarbajtera. Istaknuo je da je iseljavanje hrvatskih građana zaboravljena tema, a upravo će proučavanje iseljavanja naučiti nas na propuste koje činimo i koje smo činili.

Konferencija je organizirana u pet tematskih panel-rasprava koje pokrivaju demografske, povijesne, političke, gospodarske, sociološke, kulturne i srodne teme gastarbajterskoga razdoblja te dva *on-line* panela. Skup će tijekom dvodnevna programa okupiti ukupno 95 predavača s različitih institucija i iz različitih krajeva Hrvatske te 12 međunarodnih sudionika, od Europe do Australije i Južne Amerike.

U ime organizatora sudionike je pozdravio voditelj Odsjeka za demografiju i hrvatsko iseljeničtvo Fakulteta hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu doc. dr. sc. Stjepan Šterc. Pročitao

Priopćenje za medije

je emotivno autobiografsko pismo iz perspektive gastarbajtera. Kazao je da se nikada nije ozbiljnije raspravljalo o znanstvenoj, političkoj i strateškoj razini gastarbajtera te da je hrvatsko iseljništvo voljelo idealizam, a ne komunizam. Završio je izlaganje ovim riječima:

„Zato želimo shvatiti i drugima pokazati kako je to ista naša Hrvatska. Bogatija za njihove vrijednosti koje želimo razumjeti i na njima graditi zajedničku budućnost, a ne mirno promatrati kako s njima nestajemo i mi.“

Organizacija prve konferencije o gastarbajterima početak je primjerenog vrednovanja teme na institucionalnoj (sveučilišnoj), znanstvenoj i javnoj razini i planiranog bijenalnog održavanja ciklusa konferencija u budućnosti.

Doc. dr. sc. Tado Jurić s Hrvatskoga katoličkoga sveučilišta osvrnuo se u svom izlaganju na komparaciju 1960-ih godina i danas. Glavna je razlika ta što se više ne iseljava toliko zbog siromaštva, koliko zbog gubitka pravde u institucije i konstantnoga pesimizma u društvu. Migrantske mreže sve više pojačavaju iseljavanje i postaju tzv. agenti iseljavanja. Stvorio se okvir koji je teško probiti, a za to nema političke volje. Prije se za gastarbajtere smatralo da se radi o priprostim ljudima, no danas da su ti ljudi uspješni.

U sklopu konferencije organizirana je i izložba o gastarbajterima koja se može razgledati u predvorju Konferencijske dvorane Zagreb na Fakultetu hrvatskih studija.